

(Прес РС, 21.9.2010)

У Сарајеву се јако љуте због скупа „Неоосманизам и Република Српска“, који је одржан 9. септембра у Културном центру Бански двори у Бањалуци. Између осталог, кажу да им смета што је одржан баш на Бајрам, али не објашњавају какве везе има тај скуп са муслиманским празником. На Скупу се, у складу са темом, разговарало о неоосманистичкој спољној политици савремене, декларативно секуларне, турске државе на Балкану, а не о неоисламизму и Бајраму. Одакле онда такве бизарне асоцијације код наших комшија Бошњака? Да ли они данашњу Турску ипак препознају као исламску државу, па мисле да о њеној политици није коректно критички говорити на Бајрам? Ако је тако, слиједи питање зашто су се онда они нашли погођени када, ваљда, себе држе за Бошњаке, а не за Турке, а ни ентитет им, ваљда, није исламски него секуларан и у њему живе и Хрвати, махом католици? Напоследњу, на бањалучком скупу била је ријеч о односу неоосманизма и Републике Српске, а не БиХ или „већег ентитета“, па нас и то удаљава и од Сарајева и од Бајрама.

На рационалном нивоу испада да једно са другим заиста нема баш никакве везе. Али, она на почетку поменути срџба из Сарајева и даље вапи за објашњењем, па „тајну везу“ треба потражити на нивоу колективног сјећања, емоција, носталгије и сл. Пензионерска генерација професора сарајевског Филозофског факултета још препричава (не)згуду са једног партијског састанка из 70-их година на коме се расправљало, а о чему би другом у Босни него о националној равноправности. Истакнути професор оријенталистике, назовимо га Недим, залажући се, као и увијек јавно, за братство и јединство, обратио се истакнутом професору историје, назовимо га Милорад. Почео је да га убјеђује како му је послје толико година сарадње и друговања много ближи он него неки Хасан из Судана или Ахмед из Пакистана. А Милорад му је одговорио: „Не лажи Недиме! Баш зато што те добро познајем знам да је теби срцу ближи сваки хамал на Капали-чаршији у Стамболу него ја који сам ти дугогодишњи колега.“

Као што је општепознато наше комшије су исламску вјеру примиле од средњовјековног турског окупатора хришћанске Босне. Да ли су прије тога били православци и католици, или богумили и вјерници цркве босанске, у овом контексту није битно. На преузетој исламској религији, која регулише и понашање вјерника у свакодневном животу, временом је израсла специфична култура, а касније је на њој надграђен и посебан национални, од 1993. бошњачки, идентитет. Као статусно, економски и политички повлашћени дио локалног становништва, босански муслимани су тешко поднијели пропаст Турске царевине и аустроугарску анексију, а Краљевину Југославију упамтили

по томе што их је аграрном реформом лишила беговских земљопосједа. Мањина од њих је током тог периода чак и одселила у Анадолију, а већина овдје остала са носталгијом за „пустим турским вактом“ као изгубљеним „златним добом“ своје историје. Изетбеговићевом систематском реисламизацијом углавном секуларних муслимана у БиХ и успоном исламистичке партије Таипа Ердогана у Турској, оживјеле су старе вјерске и културне везе, које је реис Церић прегнантно изразио изјавом „Турска је наша матица!“ А привредни и спољнополитички бум који је оставрила Турска, на једној страни, и економска и политичка криза коју је произвела бошњачка елита у Федерацији, на другој страни, дали су реалан основ обнови односа заштитничке улоге велике порте према запуштеном босанском вилајету. Отуда су Давутоглу, Ердоган и Гул тако срдечно дочекани у Сарајеву, а локални медији тако осјетљиви на бањалучки скуп о неоосманизму на први дан Бајрама.

Перцепција неоосманизма код Срба је дијаметрално супротна, и то је, такође, лако објаснити. Српски национални идентитет је стољећима преживио захваљујући православљу наспрам ислама и историјски се потврдио управо кроз устанке и ослободилачке ратове против турског окупатора и јаничара. Косовски мит, Његошев „Горски вјенац“, народна поезија дефинисали су српство и православље у контрапункту са исламом и Турцима, а на тим порукама су социјализоване и савремене генерације. И као што су у минулом грађанском рату Муслимани Србе називали каурима и четницима тако су и ови њих називали Турцима. Турчин је напросто архетипска фигура српског непријатеља и није чудо што је национална реакција на неоосманизам у РС изазвала резерве управо пропорционалне одушевљењу у дијелу другог ентитета.

Пројекат ЕУ и дејтонске БиХ треба, наравно, да тежи превазилажењу тих узајамних негативних стереотипа, али не смије да их занемари, као што су то злосрећно учинили пројектанти двије Југославије. Добро је што Срби љетују на турској обали и што се турска роба продаје на српским тржницама. А и офанзива турске дипломатије у БиХ могла је да буде легална да је добила сагласност сва три конститутивна народа и легитимна да је показала симетричан однос према оба ентитета. Умјесто тзв. понуде добрих услуга у посредовању између ентитета и народа, турски лидери се смјењују у Сарајеву са фантазмагоричним визијама „обнове османске империје као једне успјешне приче“. То, може бити, годи ушима реиса Церића и предсједавајућег Силајџића као најаву повратка златног доба, али владику Николаја и премијера Додика асоцира на турски зулум, данак у крви, набијање на колац, укопавање цркава у земљу и сл. Турско ангажовање, дакле, сигурно неће допринијети интеграцији БиХ, али вјероватно хоће њеној дефинитивној подјели по већ испробаном кипарском моделу. За почетак би и већински бошњачки кантони могли да успоставе паралелне и реципрочне специјалне везе са својом матицом Турском.

Нове специјалне везе: Башчаршија-Капаличаршија

Пише: Ненад Кеџмановић
понедељак, 27 септембар 2010 18:31

Да узгред и то поменемо, на почетку инкриминисаног скупа у Бањалуци, уводничар је на течном арапском језику упутио муслиманима дужу бајрамску честитку. То што љутити извјештачи сарајевских медија не разумију изворни језик Курана, опет је њихов проблем.